

På gränsen.

Af Jämtlands gränsocknar mot Norge äro Åre och Kall redan nämnda och äfven mest kända, till följd af kommunikationerna. En och annan turist har visserligen öfver Lit och Föllinge dragit in i Norge, en väg, som i flere afseenden lönar sig, och en och annan tagit vägen genom Lit, Häggenås, Hammerdal, Ström (där de vackraste flickorna i Jämtland finnas. Sunne och Ström äro nämligen bekanta för sina kvinnors vackra utseende) och Frostviken, men de äro ej många. Den senare leden har emellertid utsigter för sig. Färden öfver Ströms vattudal, »den märkeligaste dæld, som i riket är», hör till de behagligaste, åtminstone sedan den började trafikeras af »Virgo», som går till Bågaedet.

Därifrån går numera ångbåt till Gäddedet (i Frostviken). Frostviksborna ha byggt väg till norska gränsen, och norrmännen hålla på att möta. När denna farled blir färdig, kommer man till Namsos i Norge, hvarifrån är ordnad ångbåtstrafik med Trondhjem. Här ha vi en ny turistled, hvars betydelse man ännu ej insett!

* * *

Vid färden på Hetögeln (i Frostviken) ser man en rad af fjälltoppar på norska gränsen. Det är en lång sträcka fjäll, gnistrande som guld i solskenet. Socknen är för öfrigt rik på naturskönheter och intresserar icke blott som gränssocken.

Norskt inflytande spårar man här öfverallt. Jag vandrade vägen till gränsen — jag har ännu kvar några linnéor, tagna midt på gränsen — och träffade där en s. k. »libygding», som till min vägvisare framstälde följande fråga: »Hi du sjette om Pe nåkkå?» — »Hvad i all världen skall denna babyloniska betyda?» frågade jag min vägvisare. Svaret lød: »Ha du sitt 'n Pe nagå?»

Med litet kannedom om jämtskan öfversätter man lätt meningen till: »Har du sett till Per något?»

Att språkförbistring råder, är icke något att undra på. Jag gjorde en gång en båtfärd uppför det 4 mil långa Kvarnbärgsvattnet in i Norge, där jag en natt sof i en bondgård. Mannen hade sitt boningshus i Norge men sin ladugård i Sverge. Han var norrman och hustrun svenska. Tjänsteflickan var norska och drängen svensk.

* * *

Kommer man till Storlien, så underlåter man icke att gå och besöka det särdeles vackra vattenfallet »Brudslöjan», som ligger strax in på Norges område. Har man då tur, så kan man få se en fiskande »trönder» sitta där i sin röda mössa — en hufvudbonad, som för öfrigt icke är ovanlig i Jämtland.

»Stenen i grönan dal», som fins 1 mil från Storlien, är nog icke så märkvärdig, som sägnen gjort honom. Samma anmärkning göres redan 1763 af ingenjör Marelius i Vetenskapsakademiens handlingar. Han säger:

»Att mången märkvärdig sak blifvit i glömskans mörker bortgömd, har man mycken anledning att vara förvissad om, af den ringa och otillräckliga kunskap vi om en del äldre tiders händelser ega. Men så ser man ock tvärt om, att under tiden en och annan sak oförskyldt kan komma i värde och blifva berömd. Det tyckes mig ock med skäl kunna sägas om stenen i Grönan Dal, som blifvit af åtskilliga afritad och så namnkunnig, att jämväl en särskild disputation vid Akademien om honom blifvit hållen. Han står emot 800 alnar från Skurdalsröset utmed vägen, är flat på ena sidan, men på den andra äro åtskilliga ränder och krångliga streck, som ingen liknelse hafva af någon sort bokstäfver; han står icke i någon dal, utan i slutningen emot Skurdalssjön, ej håller kan den kallas grön; ty där finnes allenast här och där ett eller annat grässtånd, så att vi hade svårt nog att finna bete däromkring för 2 å 3 hästar, när vi där måste uppehålla oss öfver en söndag. Eljes är, såsom förut omrördes, i Härjedalen emot norska gränsen en dal, som än kallas Gröndalen; kanske den i historien omtalade stora stenen, som i första Kristendomstiden skall vara upprest, snarare torde där stå att igensökas.»

Sägner berättar, att stenen skall vara uppsatt af den helige Staffan och att den hieroglyfiska skriften skall betyda:

När svenske män taga ryska seder,
kyrkor och kloster rifvas neder,
än står stenen i Grönan dal.

När kyrkor varda fångahus,
gudstjänsten mister sitt fagra ljus,
än står stenen i Grönan dal.

När skalkar och bofvar trivas
och ärliga män fördrivas,
än står stenen i Grönan dal.

När präster varda bönder
och bönder blifva vidunder,
då ligger stenen i Grönan dal.

Och nu skall jag i sanningens intresse lemna den upplysningen, att jag — icke sett stenen. Vid Storlien sade man mig, att vägen dit (omkring 1 mil) är mycket besvärlig, hvilket den dock, efter hvad jag senare fått höra, alls icke lär vara.

* * *

Tre fjärdedelar af de jämtar, som söka läkare, vända sig till Norge, säges det. I Trondhjem fins en d:r Kindt, hvilken för sin ort är något i samma stil, som Enköpingsdoktor i Sverge är för oss.

* * *

Handelsvaror och fabriksalster gå i massor till Jämtland från Trondhjem, som är »Stockholm» för jämtarne. Östersunds handlande furneras till kanske största delen af Trondhjems-grossörer.

Och bland gränsbefolkningen i båda landen, där rättvisan och nödvändigheten af tullar icke är så tillfullo insedd, sker ännu smuggling i det bästa förstånd.

* * *

Sommartid dra mycket norska arbetare öfver till Jämtland, icke minst kvinnor. Detta har nog sin naturliga orsak däri, att det är ondt om tjänsteflickor i Jämtland. Vanligen komma de — eller hämtas — till »höjanna», och så öfverenskommer man med dem, att de skola återvända på följande år.

De lära sig förvånande snart svenska så bra, att man icke kan höra annat än att de äro infödda.

* * *

Icke få af Jämtlands militärer, åtminstone »gemene», äro norrmän.

* * *

Giftermål emellan den norska och svenska befolkningen äro ej ovanliga. Särskildt söka de norska »gutterne» jämtska »storsor» (flickor), emedan dessa stå högt i rop för sin huslighet. Norsorna äro däremot kända för sin duglighet i ar-

betet på åker och äng, i skog och på sjö — »utegöra», kort sagdt.

* * *

I forna dagar visade sig oviljan egentligen mot de danska och tyska knektarne. Och skickade man ut norrmän mot svenskar, så vardt det si och så. Det berättas, huru svenskar och norrmän gemensamt och i bästa förstånd lurade sina respektive öfverheter, då det gälde krig. Svenskarne inneslöto sig i sin skans och visade en rad af kanoner. Norrmännen retirerade, då de fingo se en så öfverlägsen beväpning, oaktadt de så väl som svenskarne visste, att kanonerna ingenting annat voro än — målade träkubbar!

* * *

Hvad man emellertid än må säga om det, som varit, säkert är, att nu det bästa förhållande råder emellan grannfolken här i orten. De känna allt för väl, huru beroende af hvarandra de äro, huru de »behöfva hvarandras hjälp», som det hette i salig bisp Lindbloms katekes.

»Norskfiendtligheten» vet man icke af här annat än genom en del svenska tidningar. »Vi äro alldeles som ett folk,» sade mig en gammal jämte.

Björnsons, Sverdrups och Jaabæks porträtt träffar man flerstädes i jämtska bondstugor.

* * *

Norska flaggor ser man ofta i Jämtland, och när en norrman flyttar till vårt land och sätter upp sitt lands flagga på sin gård, så sätter han en svensk bredvid — en taktfullhet, som förtjänar att anmärkas.

När norrmännen ha fest och tala för sitt lands lycka och välgång, så utbringa de ock ett »Gud skydde broderfolket!»

Det är en förebråelse mot oss att nämna detta. Ty hur göra vi?

* * *

När gränslinien går öfver fjäll, utmärkes den af stenrösor, när den går genom skog, af en bred rågång.

Det är blott en skogsväg man trampar på, och dock är det gränsen. Det är icke någon skiljemur, hög och förskräcklig, som vi trodde »Kölen eller Sevebärget» vara, då vi i barndomsdagar plitade med geografin. Det är bara en skogsväg, och där växa landen ihop, liksom de växa ihop i folkens åskådning, deras känsla af beroende och kärlek till hvarandra.

»Hvart tionde år komma 25 man hit och röja upp gränsen», säger vår vägvisare. Det tål vid. Annars kunde man — äfven figurligt taladt — icke veta, hvar den vore!